

ספר

משפט כהלכה

חושן משפט

סימנים רצא - תכו

דיני פקדון, אומנים, שכירות, שכירות פועלים,
שאלה, גניבה, גזילה, נזיקין, חובל

בו יבוארו כל ההלכות ומעמיהן
בלשון צח וברור על סדר סימני השו"ע
ויובאו הלכות הנמצאות בסימנים אחרים
הנצרכות להשלמת הענין
ובתוספת הלכות למעשה השכיחות בומנינו

בעזרת ע"י

שמחה יונה קליין

לונדון

תש"ע לפ"ק

פתח דבר

אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו
יתברך הבורא וישתבח היוצר שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה
ואשר הרבה חסדו עמי וגמלני כל טוב מעודי עד היום הזה
וזיכני להוציא כעת לאור עולם את ספרי

משפט כהלכה

על שו"ע חו"מ סימנים רצא – תכז.

ספר זה נכתב על סדר סימני השו"ע וסעיפיו, וכשמו כן הוא – מגיש בפני הלומד בלשון ברור קצר וקולע את ההלכות שבכל סעיף ואת טעמיהן, מתוך מטרה שהלומד יקיף את כל ההלכות, וישיג בכל סעיף ובכל הלכה את לב הענין ונשמתו.

על מנת שמטרות אלו יושגו באופן הראוי ביותר, חילקנו את הספר לחמשה חלקים:

הלכות: בחלק זה מובאות בלשון קצרה ובהירה ההלכות הנזכרות בשו"ע ובנושאי כליו, הלא המה הסמ"ע, הש"ך, הט"ז, הקצוה"ח ונתה"מ. כמו כן, במקומות רבים הובאו דינים נוספים השייכים לעיקר דברי השו"ע, אשר נתחדשו בספרי הפוסקים האחרונים, כמחנ"א, אולם המשפט, ערוה"ש, חזו"א ועוד. ההלכות מנוסחות בלשון המבהירה באר היטב את נקודת החידוש שבכל הלכה ובכל דין.

ביאורים: על גוף ההלכות נוספו בתחתית העמוד הטעמים של ההלכות, כפי שביארו נושאי הכלים הנ"ל ופוסקים אחרים. בנוסף לטעמי ההלכות, הובאו בחלק הביאורים הערות והארות לדינים הנזכרים בגוף ההלכות, וזאת באותם מקומות שיש בהערות אלו תוספת הבנה לעיקר ההלכה או שיש בהם תוספת חשובה לדינא.

השלמות: תועלת נוספת בספר זה הן ההשלמות, המביאות ידיעות ממקומות אחרים הנצרכות להשלמת ההלכות. לרוב אלו דינים, ולעיתים אלו טעמים או ביאורים, המופיעים בסימנים אחרים, ואשר יש להם שייכות להלכות הנזכרות באותו סעיף וללומד תהיה תועלת בידיעתם.

מכאן נלמד: במקרים רבים הוספנו בסוף הסעיף דיון בשאלה אקטואלית אשר נובעת מההלכות הנזכרות באותו סעיף. דיון זה פותח במילים: מכאן נלמד. במקרים שההלכה אליה מתייחסת השאלה נמצאת באמצע הסעיף, נוספה לצד אותה הלכה

(הציונים הם לסימני השו"ע ולסעיפיו, וכפי שהדברים מסודרים בספרנו)

א: חיובי השומרים בפשיעה, בגניבה ואבידה, ובאונסים

בפשיעה

כל השומרים חייבים בפשיעה	רצא א
פשע בשמירתו, אבל הפקדון אבד באונס	רצא ו
פשע על ידי מעשה בפקדון	רצא ז
ספק אם פשע	רצא ז
התנה השומר מתחילה שאינו מקבל אחריות	שה ד
התנה מתחילה שלא ישמור כראוי	רצא זז
הראה לבעלים את מקום השמירה	רצא זז
נתן הפקדון לגנבים כדי להציל את ממונו	רצב ח
הניח הפקדון במקום סכנה	רצא י
השאיר הפקדון ללא שמירה	רצא יב
שכח היכן הניח את הפקדון	רצא ז
הכניס זרים לחדר שהפקדון שם	רצא כא
מסר הפקדון לשוטה או לקטן	רצא כו
עירב הפקדון בשלו ואינו יודע כמה היה בו	רצב יד
אחריות השומר שהפקדון לא יזיק אחרים	שמז א

בגניבה ואבידה

שומר חנם פטור בגניבה ואבידה	רצא א	רצד ב
טוען שנגנב או אבד נאמן, וצריך להישבע ג' שבועות השומרים		רצד ב
דאח עוד "שבועת השומרים"		
היה יכול להציל הפקדון מהגניבה	רצא ח	
ספק אם נגנב מחמת פשיעתו	רצא ז	
קיבל להתחייב בגניבה ואבידה	רצא כז	
קיבל אחריות סתם	רצא כז	
התערב הפקדון בשלו, ונגנב מקצתו או אבד	רצב י	

התערב בפקדון אחר, ונגנב מקצתו או אבד	רצב י
שכח היכן הניח את הפקדון	רצא ז
נמצא הגנב, על מי להתעסק עמו	רצד ו
החזיר הגנב את הפקדון לבית השומר	רצד ו
שומר שכר חייב בגניבה ואבידה	שנב ב
בזמן הזה	שנב ב
נגנב דרך אונס	שנב ב
בלילה	שנב י
בשעה שלא היה השומר בבית	שנב י
היה שם ולא היה יכול להצילו מהגניבה	שנב ב
נאבד דרך אונס	שנב ב
התנה שאינו מקבל אחריות	שה ד
נמצא הגנב עליו להתעסק עמו	רצד ו
נגנב או אבד, אם מפסיד השומר שכרו	שנב ב

באונסים

כל שומר בין בחנם ובין בשכר פטור מאונסים	רצא א	שנב ג
כשפשע בשמירתו	רצא ו	
ספק אונס	שנב ג	
אונס שבא בגרמת השומר	שנב ג	
היה יכול להציל הפקדון מהאונס	רצא ח	שנב ג
קיבל להתחייב באונסים	רצא כז	שה ד
- לענין אונס שאינו שכיח	שלה א	
נאנס, אם מפסיד שכר השמירה	שנב ג	

הסתיים זמן שמירתו

אם עדיין חיובי שומר עליו	שמנב ב
--------------------------	--------

שומר שמסתפק אם פשע - "חייב שומר בספק"

נגנב הפקדון, ואין השומר יודע אם נגנב מחמת פשיעתו אם לאו, וכן בשאר מקרים שהשומר אינו יודע אם פשע, כיון שהפקדון ודאי נגנב, השומר מחוייב להשבע שלא פשע בו, ומאחר שהוא מסופק בדבר אינו יכול להשבע, וכלל הוא, שכל המחוייב שבועה ואינו יכול להשבע, משלם [סמ"ע ס"ק יב, בשם תה"ד]. אולם אם השומר כלל אינו יודע אם הפקדון נגנב [כגון שאינו יודע כמה היה בו בתחילה, ויחכן שהמפקיד תובע מה שלא היה בו מעולם], ישבע שאינו יודע אם נגנב, ופטור [ש"ך ס"ק טו]. עוד על כך, ראה בסימן רצח סעיף ב.

שומר שלא מנע גניבה או אונס

ח. אף על פי ששומר חנם פטור על הגניבה והאבידה ועל האונס, מכל מקום אם היה יכול להציל את החפץ מיד הגנב או מן האונס, ולא הציל, הרי זו פשיעה וחייב. לפיכך, אם השומר ראה את הגנב והיה יכול להזעיק אנשים שיעזרו לו להבריחו, או להוציאו מידו, הרי פשע בכך שלא הזעיק עזרה, וחייב. אמנם, אם לא יכול היה למצוא מי שיעזור לו בחנם, הרי הוא פטור [שו"ע].

ט. יבואר בסעיף יב.

הניח הפקדון במקום סכנה

י. העלה השומר את הבהמה למקום גבוה שהיא עלולה ליפול ממנו ולמות, הרי זו פשיעה [שו"ע], ואם כוונתו היתה לטובה, כגון שהמרעה שם טוב יותר, אין זו פשיעה [סמ"ע ס"ק יז].

בהמת פקדון שהלכה למקום סכנה

יא. אבל אם עלתה הבהמה מאליה למקום שעלולה ליפול ונפלה ומתה, השומר פטור, שאין זו פשיעה בכך שלא שמר עליה שלא תעלה פתאום, והרי זה אונס כעין גניבה [שו"ע].

השאיר את הפקדון ללא שמירה

יב. הניח השומר את הבהמה באגם והלך לעיר, ומחמת כן עלולה הבהמה להגנב או להטרף, הרי זו פשיעה [שו"ע]. אבדה לבסוף הבהמה באופן שגם אילו היה שם לא היה יכול להצילה, נחלקו הפוסקים האם חייב מדין תחילתו בפשיעה וסופו באונס [שו"ע ורמ"א סימן שג סעיף י]. אמנם, אם הלך לעיר בשעה שדרך הרועים לעזוב